

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE Historický ústav FF UHK

Město Úpice v Protektorátu Čechy a Morava, 1939-1945

Roman Prokop

Bakalářská práce Romana Prokopa si klade za cíl popsat a pokud možno analyzovat dějiny města Úpice v období nacistické okupace. Z hlediska metodologie se sice zaklíná termínem každodennosti, ale ve výsledku nejde ani tak o dějiny každodennosti, jako spíše o popis dění ve městě a zachycení jak událostí, tak částečně i procesů, které měly potenciál každodennost ovlivnit. Což není nutně na škodu, neboť Úpice – pokud je mi známo – doposud toto období svých dějin zpracováno nemá.

Práce je strukturována chronologicky a tematicky, kdy nejprve čtenáře uvádí do problematiky skrze zběžný obraz města tak, jak vstupovalo do období Protektorátu, tj. jako regionálního centra textilní výroby s odpovídajícím politickým profilem obyvatelstva, vesměs česky mluvícího, částečně (především v řadách místních ekonomických elit) židovského. Následně se práce zaměřuje na postupnou proměnu – či spíše degradaci – politického, ekonomického i kulturního života v obci. Práce je vcelku logicky rozdělena do dvou chronologických celků, pokrývajících specificky první okupační a následně válečné roky, a následně období vrcholící totální války a postupného úpadku nacistické moci, to vše provázeno jak úplnou likvidací zdejší židovské menšiny a arizací jejích majetků, tak rostoucí aktivitou odbojového hnutí především v posledním roce války. Práce pak vhodně končí epilogem v podobě osvobození.

Prameny jsou zčásti archivní, zčásti je práce bohužel závislá na historiografii z produkce pamětníků, navíc s jasnou politickou agendou. Autor si sice je vědom limitů této literatury na pomezí memoárové tvorby, je však obtížné identifikovat, jak tuto kritiku pramene v textu reflektuje, protože především v části věnované odboji a konci války je jeho práce na díle Jaroslava Metelky (přímého účastníka těchto událostí a člena komunistického odboje) prakticky závislá, což se projevuje i na výkladu. Ten zde z větší části odpovídá optice, kterou bychom čekali od komunistického odbojáře – která nemusí být nutně nepravdivá, nicméně je jen obtížně ověřitelná a nabádá k další hlubší kritice. Z hlediska sekundární literatury obecně pracuje práce s několika základními texty pokrývajících jak regionální dějiny, tak dějiny Protektorátu. Práce bohužel příliš nepracuje s literaturou analyzující širší tematické celky, jichž se sama dotýká (politické strany, širší mechanismy okupační správy, proces osvobození ČSR, atd.). Práci tato skutečnost vyloženě neškodí, připravuje ji však o potřebný kontext, který nacházíme jen v některých tematických bodech (protižidovská opatření a arizace, atd.). Poněkud problematická je nicméně závislost na internetových zdrojích, jejichž spolehlivost je bez důkladné pramenné kritiky či ověření odbornou literaturou nejistá; autorovi se však v případě některých údajů tento nedostatek nepodařilo kompenzovat.

Výsledný text je tak především faktografickým přehledem vývoje města a událostí v něm ve vztahu k uvedeným tematickým celkům. To rozhodně není na škodu a práce představuje cenný příspěvek k mozaice regionálních dějin již tím, že ji skládá dohromady do konkrétního celku. Za jeden z problémů textu lze považovat neustálé sklouzávání k obecnému dění v Protektorátu na úkor detailního vyprávění (přijmeme-li vyprávěcí pojetí práce), které tak slouží často jen jako pouhá ukázka

konkrétního dění na příkladu Úpice. Za přínosnou nicméně považuji například snahu o konkretizaci válečné zkušenosti skrze analýzu cen a příjmů obyvatelstva, jen bych podotknul, že u některých dat není z odkazů příliš zřejmé, odkud pocházejí. Místy se také práce dopouští jistých zjednodušení či zmatení pojmů (např. na s. 13: obyvatelé statisticky bez vyznání nerovná se ateisté).

Z formálního hlediska je práce zpracována kvalitně a bez větších chyb či nedostatků. Cennou je i obrazová příloha, kde však zarážejí popisky, ať již jazykově odpovídající spíše dobovým popisům („Veliké cvičení“ v příloze 9), jazykově zmatečné (v příloze č. 11 zřejmě mají sovětské vojáky vítat obyvatelé, nikoliv naopak), nebo rovnou poplatné diskurzu pramenů, případně pamětnických textů (příloha č. 12 a „zatýkání kolaborantů“, kde by se patřilo toto tvrzení nejlépe kvalifikovat uvozovkami, neboť autor neuvádí, kdo je zde vlastně zatýkán a zda nejde o běžné poválečné vyřizování účtů).

Bez ohledu na výše uvedené komentáře považuji práci Romana Prokopa za v zásadě zdařilou a neváhám ji doporučit k obhajobě.

Ve Windhoeku dne 16. května 2023

.....

Doc. Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.